

Marianne Ellilä, Eija Paavilainen ja Anna Liisa Aho Perhesurmien taustatekijät ja ennalta-ehkäisy uhrien läheisten näkökulmasta (*Kriminologia*, ennakkojulkaisu)

Liitetaulukko 1. Sähköinen kyselylomake.

Kysymykset	
1.	Sukupuolesi
2.	Ikäsi
3.	Kansalaisuutesi
4.	Kuvaile perhesurmaan johtanut tapahtuma ja tekotapa
5.	Suhteesi (esimerkiksi naapuri, ystävä, vävy) perhesurman uhriin?
6.	Suhteesi (esimerkiksi naapuri, ystävä, vävy) perhesurman tekijään?
7.	Uhrin suhde (esimerkiksi puoliso, lapsi, ex-puoliso) perhesurman tekijään?
8.	Perhesurman uhrien lukumäärä?
9.	Kuolleen läheisesi ikä?
10.	Kuolleen läheisesi sukupuoli?
11.	Milloin perhesurma on tapahtunut (kuukausi ja vuosi)?
12.	Liittykö perhesurmaan tekijän päihteiden alaisena oleminen?
13.	Oliko mielestäsi perhesurmaa ennakoivia tekijöitä havaittavissa?
14.	Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, niin kuvaile mahdollisimman kattavasti mitä perhesurmaa ennakoivia tekijöitä oli havaittavissa?
15.	Kuvaile mahdollisimman laajasti, miten mielestäsi perhesurmia voitaisiin estää yhteiskunnassa (esimerkiksi neuvolan, lastensuojelun, poliisin kautta) ja mitä keinoja voitaisiin käyttää?
16.	Mitä haluat kertoa tutkijoille aiheeseen liittyen?
17.	Kokemuksesi tähän kyselyyn osallistumisesta.
18.	Mikäli olet halukas osallistumaan myöhemmin haastatteluun, jätä yhteystietosi (sähköpostiosoitteesi tai puhelinnumerosi). Kiitos osallistumisestasi kyselyyn.

Liitetaulukko 2. Perhesurmien taustatekijät.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
perheeseen ja parisuhteeseen liittyvät tekijät	lasten turvattomat kotiolot	lapsiin kohdistuva fyysinen väkivalta kotona
		lapsiin kohdistuva henkinen väkivalta kotona
		lasten oireilu kotioloihin
		lasten pelko kertoa kotioloista
		lasten huonot kotiolot
		tehty lastensuojeluilmoitus
	perheen ahdinko	taloudelliset huolet
		kuormittava perhetilanne
		tukiverkkojen puuttuminen
		perheessä selvittämättömiä tapahtumia
		avuttomuus vanhempana
		kulissien ylläpitäminen
	väkivalta ja ongelmat parisuhteessa	haukkuminen parisuhteessa
		uhkailu parisuhteessa
		kiusaaminen parisuhteessa
		kontrollointi parisuhteessa
		fyysinen väkivalta parisuhteessa
		taloudellinen väkivalta parisuhteessa
		seksuaalinen väkivalta parisuhteessa
		riiteleminen parisuhteessa
		sairaalloinen mustasukkaisuus parisuhteessa
		väkivallan tunnistamisen vaikeus parisuhteessa
		parisuhteesta lähtemisen vaikeudet
	vaikeutunut erotilanne	eron jälkeinen puolison vainoaminen
		erosta kostaminen puolisolle

		kyvyttömyys hyväksyä eroa puolisosta omistushalu lapsista huoltajuusriita lapsista perheidyllin menettämisen pelkääminen
perhesurmaajan henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen tilanteeseen liittyvät tekijät	perhesurmaajan terveyteen liittyvät tekijät	mielenterveysongelmat työuupumus uniongelmat vakava fyysinen sairastuminen
	perhesurmaajan tunteisiin ja ajatteluun liittyvät tekijät	häpeän tunteminen nöyryytyksen tunteminen katkeruuden tunteminen surun tunteminen läheisen kuolemasta mustavalkoinen ajattelu tunteettomuus hylätyksi tulemisen pelko impulsiivisuus ajatusmalli muiden olevan itseä vastaan
	perhesurmaajan itseä tuhoava käyttäytyminen	päihteiden väärinkäyttö kiellettyjen hormonien käyttö itsemurhan suunnittelu itsemurhalla uhkaaminen omien mielenterveysongelmien salaaminen
	perhesurmaajan ongelmallinen käyttäytyminen muita kohtaan	armottomuus muita kohtaan vihamielisyys muita kohtaan pelottelu muita kohtaan väkivaltaisuus muita kohtaan

		narsistinen käyttäytyminen muita kohtaan manipulatiivinen käyttäytyminen muita kohtaan rikolliset teot uhkaavat kirjoitukset sosiaalisessa mediassa epäterve itsekkyyys riitely ihmissuhteissa
	perhesurmaajan huono sosioekonominen tilanne	yksinäisyys yhteiskunnassa syrjäytyneisyys yhteiskunnassa työn loppuminen
perhesurmaajan lapsuuteen liittyvät tekijät	perhesurmaajan huolestuttava käyttäytyminen lapsuudessa	päihteiden käyttö lapsuudessa väkivaltainen käyttäytyminen lapsuudessa
	perhesurmaajan lapsuuden autoritaarinen kasvatus	ylirealistiset lapsuuden vaatimukset ankara lapsuus lapsuudessa ei annettu vaihtoehtoja valita uraa
	perhesurmaajan lapsuuden huono kodin tunneilmasto	ristiriitainen ilmapiiri lapsuudessa kotona huono ilmapiiri lapsuudessa kotona tunnekylmä ilmapiiri lapsuudessa kotona vanhempien riitaisa ero lapsuudessa asioiden käsittelemättömyys lapsuudessa
	perhesurmaajan lapsuuden turvaton kasvuympäristö	vanhemman päihteiden käyttöä lapsuudessa perheväkivaltaa lapsuudessa oman äidin mielenterveyden ongelmia lapsuudessa oman äidin jaksamisen ongelmia lapsuudessa turvattomuutta lapsuudessa sukupolvien huono-osaisuutta lapsuudessa

		raakojen asioiden tekeminen omassa lapsuudessa
ammattilaisiin liittyvät tekijät	ammattilaisten epäonnistunut toiminta	väkivallasta vaikeneminen neuvolassa viranomaisten ammattitaidottomuus terveydenhuollon ammattitaidottomuus
	hyvinvointijärjestelmän toimimattomuus	tiedonkulun toimimattomuus ammattilaisten välillä sosiaalityöntekijöiden työn kuormittavuus neuvolapalveluiden heikkeneminen
	perhesurmaajan aiempi kontakti viranomaisiin	tekijän saama lähestymiskielto perhesurman suunnittelu perhesurman yritys kontakti poliisiin ennen surmaa
	perheen avun piiriin pääsemättömyys	vaikeus pyytää apua vaikeus ottaa apua vastaan avun saamisen vaikeus tiedonpuute avun saamisen mahdollisuuksista avun hakemisen häpeäminen läheisten pelko tekijää kohtaan esti avun hakemisen surmaaja ei tunnista omaa avun tarvetta ulkopuoliset ei reagoineet vakaviin merkkeihin

Liitetaulukko 3. Perhesurmien ennaltaehkäisy.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
avunsaamiseen liittyvät tekijät	avun ja tuen saaminen ajoissa	avun saaminen matalalla kynnyksellä avun saaminen erokiistoihin
	avunsaannin mahdollisuuksista paremmin tiedottaminen	tiedon parempi välittäminen saatavilla olevaan apuun taito puhua paremmin asiakkaalle avusta
	väkivallasta puhuminen ja siihen puuttuminen	väkivallan moninaisuuden avaaminen asiakkaalle väkivallasta kysyminen ammatillisesti kahden kesken asiakkaan kohtaaman väkivallan tunnistaminen asiakkaan kohtaamaan väkivaltaan reagointi konkreettista apua väkivallan uhreille
	vakavasti mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden parempi hoito	avohoidon parempi toimivuus tarve mielenterveystilanteen muuttamiseen
ammattilaisiin ja yhteiskuntaan liittyvät tekijät	ammattilaisten välisen yhteistyön ja koulutuksen parantaminen	ammattilaisten välinen parempi yhteistyö ammattilaisten välinen parempi tiedon siirto koulutuksen kehittäminen koulutuksen lisääminen
	asiakkaan ja perheen tilanteen parempi tunteminen	pysyvämpi suhde asiakkaaseen luottamuksellisempi suhde asiakkaaseen ammattilaisten perehtyminen perheen tilanteeseen ko- konaisvaltaisesti

lasten parempi
suojeleminen

lasten turvallisempi kasvuympäristö
lasten läsnä oleva kuunteleminen
lasten parempi tukeminen
lasten edun huomioiminen

yhteiskunnalliset
toimet

uhrien läheiset huomioidaan paremmin sekundaarisina
uhreina
yhteiskunnallinen keskustelu hyvinvoinnista
yhteiskunnallinen keskustelu arvoista
resurssien lisääminen lasten kanssa työskenteleville
resurssien lisääminen mielenterveystyöhön
koronan vaikutukset huomioitava perheisiin
mediassa perhesurmien sensitiivinen käsittely
poliisin tärkeä rooli
lähestymiskiellon koventaminen

kaiken ikäisten
tunne- ja vuoro-
vaikutustaitojen
kehittäminen

aikuisten tunnetaitojen kehittäminen
aikuisten vuorovaikutustaitojen kehittäminen
lasten tunnetaitojen kehittäminen
lasten vuorovaikutustaitojen kehittäminen